

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

СИРМАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 67353/01)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 май 2007г.

ОКОНЧАТЕЛНО

10/08/2007 г.

Това решение става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44 § 2 на Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени

РЕШЕНИЕ ПО ДЕЛОТО СИРМАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

По делото Сирманов срещу България,

Европейският Съд по правата на човека (Пето отделение),
заседаващ като Камера в състав:

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН [P. LORENZEN], *председател*,
Г-жа С. БОТУШАРОВА [S. BOTOUSCHAROVA],
Г-н В. БУТКЕВИЧ [V. BUTKEVYCH]
Г-жа М. ЦАЦА-НИКОЛОВСКА [M. TSATSA-NIKOLOVSKA]
Г-н Р. МАРУСТЕ [R. MARUSTE]
Г-н Х. БОРЕГО БОРЕГО [J. BORREGO BORREGO],
Г-жа Р. ЙЕГЕР [R. JAEGER], *съдии*,
и г-жа К. ВЕСТЕРДИК [C. WESTERDIEK], *секретар на*
отделението

След като обсъди въпросите в закрито заседание, проведено на 10
април 2007 г., постановява следното решение, прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (по. 67353/01) срещу Република България, подадена пред Съда съгласно чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-долу за краткост Конвенцията) от българския гражданин г-н Николай Цонев Сирманов, роден през 1968 г. и живущ в Габрово (наричан по-долу за краткост жалбоподател) на 19 ноември 2000 г.

2. Българското правителство (наричано по-долу за краткост Правителството) е представлявано от своя агент г-жа М. Караджова от Министерството на правосъдието.

3. На 26 септември 2005г. Съдът решава да уведоми Правителството за подадената жалба. Съгласно чл. 29 §3 от Конвенцията, Съдът реши да се произнесе едновременно по допустимостта и съществуването на жалбата.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

4. С решение от 8 февруари 1990 г. Плевенският военен съд осъжда жалбоподателя за престъпление, което е било, според този съд, извършено по време на изпитателния му срок след предсрочното му освобождаване от затвора, и го осъжда, *inter alia*, да изтърпи остатъка от наказанието за предишното си престъпление, което жалбоподателят прави, между 21 декември 1989 г. и 20 март 1990 г. С решение от 16 май 1994 г. Върховният съд отменя това решение и постановява, че жалбоподателят не е трябвало да изтърпява остатъка от предишното си наказание лишаване от свобода.

5. През 1998 г. жалбоподателят започва дело срещу Плевенския военен съд на основание чл. 2 (6) от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани (виж пар. 16 по-долу), като претендира 25 000 0000 неденоминирани лева¹ като обезщетение за времето, за което е бил лишен от свобода, считано от 21 декември 1989 г. до 20 март 1990 г.

6. С решение от 7 юни 1999 г. Плевенският районен съд постановява, че лишаването от свобода на жалбоподателя през този период е било незаконно по смисъла на горепосочената разпоредба и му присъжда 1 000 000 лева за неимуществени вреди, заедно със законната лихва, считано от 21 декември 1989 г. до окончателното изплащане на обезщетението. Той отхвърля останалата част от претенцията на жалбоподателя.

7 Тъй като нито една от страните не обжалва, решението влиза в сила на 17 юни 1999 г.

8. Жалбоподателят се снабдява с изпълнителен лист срещу Плевенския военен съд на 17 юни 1999г. На същата дата той го предявява на председателя на същия съд за плащане. Председателят прави копие на изпълнителния лист и връща оригинала на жалбоподателя.

9. Тъй като не е извършено плащане, жалбоподателят подава жалба до множество държавни органи и институции.

10. В писмо от 14 септември 1999 г. Инспекторатът на Министерството на правосъдието уведомява жалбоподателя, че сумата, която му се дължи, е 6 128 316 лева. Тъй като това е значителна сума за бюджета на Плевенския военен съд, председателят на този съд е направил изрично искане за финансиране пред Висшия съдебен съвет – органът, отговорен за управлението на бюджета на

¹ На 5 юли 1999г. българският лев е деноминиран. Един деноминиран български лев е равен на 1000 неденоминирани български лева.

РЕШЕНИЕ ПО ДЕЛОТО СИРМАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

съдебната власт. Дългът ще бъде изплатен изцяло или на части, в зависимост от размера на наличните средства.

11. На 17 април 2000 г. жалбоподателят иска от Плевенския районен съд да издаде дубликат на изпълнителния лист, тъй като оригиналът е бил откраднат. Неговата молба е разгледана в заседание от 16 юни 2000 г. и е издаден дубликат на 9 август 2000 г.

12. Междувременно, на 23 май 2000 г. Висшият съдебен съвет отпуска на Плевенския военен съд 1 000 деноминирани лева с оглед изплащането на дълга към жалбоподателя. На 1 юни 2000 г. Плевенският военен съд изплаща на жалбоподателя 1 000 лева, които следва да бъдат приспаднати от главницата на дълга. Въпреки това, остатъкът от дълга остава дължим.

13. Впоследствие жалбоподателят подава жалби до различни органи, като Президента на Републиката, Върховната Касационна Прокуратура, Министерството на финансите и Висшия съдебен съвет. В писмо от 8 юни 2000 г. главният секретар на Висшия съдебен съвет уведомява жалбоподателя, че обработката на плащането е била забавена, тъй като дължимата сума не е била част от редовните пера в бюджета на съдебната власт и е трябвало да бъде специално отделена за Плевенския военен съд.

14. В допълнително писмо от 7 декември 2000 г. администрацията на Висшия съдебен съвет уведомява жалбоподателя, че на 29 ноември 2000 г. председателят на Плевенския военен съд е уведомил съвета, че съдът няма средства, за да изплати остатъка от дълга към жалбоподателя и е помолил за увеличение на бюджетните средства за 2001г.

15. На 24 септември 2003 г. счетоводителят на Плевенския военен съд изплаща на жалбоподателя остатъка от дълга по решението (5 262.01 лева) и жалбоподателят подписва декларация, че е получил сумата и няма други претенции към съда или Висшия съдебен съвет.

II. ОТНОСИМО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

A. Обезщетение за незаконно лишаване от свобода

16. Чл. 2 от Закона за отговорността на държавата за вреди от 1988 г. (бивш „Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани“, понастоящем „Закон за отговорността на държавата и общините за вреди“), в който са посочени основанията за иск за вземания от неправомерно увреждане срещу следствието, прокуратурата и съдилищата, гласи, както следва:

“Държавата отговаря за вредите, причинени на [граждани] от органите на...следствието, прокуратурата, съда...от незаконно:

...

6. изпълнение на наложено наказание над определения срок или размер.”

Б. Изпълнение на решение за обезщетение срещу държавни органи

17. Съгласно чл. 399, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., лице, което има изпълнимо парично вземане (като решение за присъждане на обезщетение) срещу държавен орган получава плащане от средствата, предвидени за тази цел от бюджета на органа.

18. Изпълнителният лист, който доказва вземането, следва да бъде предявен на финансовия орган на съответното учреждение. Ако няма налични средства в бюджета на учреждениято, по-висшестоящият административен орган трябва да направи потребното, за да ги предвиди в бюджета за следващата година.

19. Изпълнително производство не е приложимо, когато длъжник по решението е държавен орган. До декември 1997 г. ал. 1 на чл. 399 от Кодекса се съдържа изрична забрана в този смисъл. Въпреки че тази разпоредба е отменена през декември 1997 г., правната рамка остава непроменена, тъй като ал. 2 на чл. 399 не е изменена.

В. Частично плащане и прихващане на плащане

20. Чл. 66 от Закона за задълженията и договорите от 1950 г. („Закон за задълженията и договорите”) предвижда, че кредиторът не е длъжен да приеме частично плащане дори ако задължението е делимо. Чл. 76 (2) от същия закон предвижда, че когато дадено плащане от длъжника не е достатъчно, за да погаси лихвите, разноските и главницата на дълга, платената сума покрива първо разноските, след това лихвата и накрая главницата. Това правило е в интерес на кредитора (Решение №748 от 24 април 2001г. по гр.д. №2504/2000г., V г.о. на ВКС) и отразява идеята, че той не бива да бъде лишен от лихвоносни вземания и да остане само с вземане по отношение на лихвата (Решение №6 от 6 януари 1956г. по гр.д. №7963/1955г., I г.о. на ВС).

ПРАВОТО

I. ДОПУСТИМОСТ

21. Правителството твърди, че жалбоподателят е престанал да бъде жертва на нарушение, по смисъла на чл. 34 от Конвенцията, тъй като на 24 септември 2003 г. е получил цялата сума, която е била дължима към него по силата на решението на Плевенския районен съд. За разлика от фактическото положение по делото *Burdov v. Russia* (no. 59498/00, ECHR 2002-III), това плащане е извършено преди съобщението за жалбата да бъде връчено на Правителството. Освен това, жалбоподателят е подписал декларация за това, че няма други претенции по отношение на дължимата му сума.

22. Жалбоподателят не изразява становище по въпроса.

23. Член 34 от Конвенцията предвижда, както следва:

“ Съдът може да бъде сезиран с жалба от всяко лице, неправителствена организация или група лица, които твърдят, че са жертва на нарушение от страна на някоя от Високодоговарящите страни, на правата, провъзгласени в Конвенцията или в протоколите към нея...”

24. Според практиката на Съда, една мярка, благоприятна за жалбоподателя, по принцип не е достатъчна, за да го лиши от статута му на „жертва”, освен ако националните власти не признаят, изрично или фактически, и след това предоставят обезщетение за нарушение на Конвенцията (вж. решенията по делата *Burdov*, цитирано по-горе, § 31; *Timofeyev v. Russia*, no. 58263/00, § 36, 23 October 2003; и *Romashov v. Ukraine*, no. 67534/01, § 26, 27 July 2004).

25. Вярно е, че на 24 септември 2003 г. жалбоподателят е получил цялата дължима сума по решението, която му се дължи от властите (виж пар. 15 по-горе). Все пак обаче, това плащане, като слага край на обжалваната ситуация, не включва каквото и да е признание за извършено нарушение. В частност, декларацията, подписана от жалбоподателя, не съставлява такова признание, тъй като не се отнася до забавянето на плащането на дълга, а единствено до факта, че няма допълнителни дължими суми към него по силата на решението на Плевенския районен съд от 7 юни 1999 г. В декларацията не се споменава за оплаквания, направени от жалбоподателя пред този Съд. Плащането също така не дава на жалбоподателя адекватно обезщетение, тъй като не компенсира факта, че властите не са успели да изпълнят влязлото в сила решение в полза на жалбоподателя повече от четири години (вж. решенията по делата *Burdov*, § 31; *Timofeyev*, § 37; и *Romashov*, § 27, всички цитирани по-горе).

26. Жалбоподателят следователно има основание да твърди, че е жертва на нарушение и поради това неговата жалба не е недопустима.

27. Съдът счита още, че жалбата не е явно необоснована по силата на чл. 35 §3 от Конвенцията, нито е недопустима на някое друго основание. Ето защо тя следва да бъде обявена за допустима.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 §1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

28. Жалбоподателят твърди, че властите не са изпълнили задълженията си по постановеното в негова полза решение. Съдът счита, че тази жалба трябва да бъде разгледана съгласно чл. 6 §1 от Конвенцията, който гласи, както следва:

“Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения..., има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.”

29. Жалбоподателят твърди, че сумата, която му е била присъдена за неговото незаконно задържане, не само е несправедлива и много малка, но също така е била изплатена със значително забавяне.

30. Правителството твърди, че жалбоподателят не е предявил изпълнителния лист на надлежния орган - Висшия съдебен съвет - до средата на 2000 г., и вместо това се е обръщал към различни други органи, които не са компетентни по този въпрос. Съгласно българското законодателство обаче, изпълнителният лист е трябвало да бъде предявен на финансовия орган на учреждението-длъжник. Доколкото жалбоподателят не е изпълнил тези изисквания в разумен срок, не е изненадващо, че през ноември 2000 г. средствата за изплащане на вземането му не са били предвидени навреме. И накрая, следва да бъде взето под внимание, че въпросният период е бил време на реформа в съдебната система и във Висшия съдебен съвет. Нещо повече, този период не е бил от периодите на висока инфлация.

31. Съдът отново подчертава, че правото на достъп до съд, установено с чл. 6 §1 от Конвенцията, би било илюзорно, ако националната правна система на една Договаряща страна допуска окончателно, задължително съдебно решение да не бъде приведено в изпълнение в ущърб на едната страна. Изпълнението на окончателното решение, постановено от който и да е съд, трябва следователно да се разглежда като неразделна част от „съдебния процес“ за целите на чл. 6 §1. Върховенството на закона, един от основните принципи на демократичното общество, е присъщо на всички разпоредби на Конвенцията и задължава държавата и всеки публичен орган да се съобразява със съдебните разпореджения или решения срещу нея (вж. решенията по делата *Burdov*, § 34; *Timofeyev*, § 40, и *Romashov*, § 42,

РЕШЕНИЕ ПО ДЕЛОТО СИРМАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

всички цитирани по-горе; както и *Prodan v. Moldova*, no. 49806/99, § 52, ECHR 2004-III (extracts)).

32. Съдът отбелязва, че решението на Плевенският районен съд от 7 юни 1999 г., което става окончателно на 17 юни 1999 г., остава неизпълнено до 24 септември 2003 г., тоест в продължение на повече от четири години (виж пар. 8 и 15 по-горе). Правителството заявява, че част от това забавяне – периодът до ноември 2000 г. – се дължи на факта, че жалбоподателят не е предявил изпълнителния лист на Висшия съдебен съвет (виж пар. 30 по-горе). Въпреки това, Съдът отбелязва, че съгласно чл. 399 ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс кредиторът, претендиращ плащането на дълга по решението от държавен орган, трябва да предяви изпълнителния лист на финансовия отдел на този орган, а не на по-висшестоящия (виж пар. 18 по-горе). В настоящия случай жалбоподателят е адресирал претенцията си до Плевенския военен съд в деня, когато е получил изпълнителния лист – 17 юни 1999г. Този съд е учреждение-длъжник и следователно е длъжен да предприеме необходимите мерки, за да изпълни задължението си, включително като информира Висшия съдебен съвет относно липсата на финансови средства в бюджета (виж пар. 8, 10, 12 и 14 по-горе). Съдът не вижда причина, поради която жалбоподателят е трябвало да предяви своя изпълнителен лист на Висшия съдебен съвет, за да получи плащане на дължимата сума. От това следва, че забавянето между 17 юни 1999 г. и ноември 2000 г. не може да бъде вменено във вина на жалбоподателя. Нито пък изглежда, че издаването на дубликат на изпълнителния лист (виж пар. 11 по-горе) възпрепятства властите да спазят задължението си за плащане.

33. Съдът по-нататък отбелязва, че докато част от дълга по решението към жалбоподателя – 1000 лева – е била платена на 1 юни 2000 г., тоест по-малко от една година след решението, остатъкът не е бил платен до 24 септември 2003 г. и не са изтъкнати причини, различни от липсата на средства в бюджета на Плевенския военен съд (виж пар. 12-15 по-горе). Въпреки това, държавният орган не следва да може да се позовава на липсата на средства като извинение за това, че не е изпълнил задължението си по решението (вж. решенията по делата *Burdov*, § 35; и *Prodan*, § 53, и двете цитирани по-горе).

34. Ето защо е налице нарушение на член 6 §1 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ №1

35. Жалбоподателят твърди още, че неизпълнението на постановеното в негова полза решение му е попречило да се възползва от присъденото му обезщетение. Съдът счита, че това твърдение следва да бъде разгледано по чл. 1 от Протокол №1, който гласи, както следва:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползува от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползуването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби. "

36. Страните се позовават на своите становища, представени във връзка с чл. 6 §1 от Конвенцията.

37. Според практиката на Съда, едно „вземане” може да представлява „притежание” по смисъла на чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията, ако то е действително доказано и изпълнимо (вж. решенията по делата *Burdov*, § 40; и *Prodan*, § 59, и двете цитирани по-горе).

38. Решението на Плевенския районен съд от 7 юни 1999 г., което става окончателно на 17 юни 1999 г., снабдява жалбоподателя с изпълнителен лист срещу държавата. От това следва, че невъзможността на жалбоподателя да получи изпълнение на това решение изцяло преди 24 септември 2003 г. представлява намеса в правото му на мирно ползване на неговите притежания, заложено в първото изречение на първата алинея на член 1 от Протокол №1 (*ibid.*). Като не успяват да изпълнят повече от четири години окончателното решение на Плевенският районен съд, националните органи пречат на жалбоподателя да получи парите, които той разумно е очаквал да получи. Правителството не е посочило никаква основателна причина за това и Съдът счита, че липсата на средства не може да оправдае такъв пропуск.

39. Ето защо е налице нарушение на член 1 от Протокол №1.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

40. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

РЕШЕНИЕ ПО ДЕЛОТО СИРМАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставя-нето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

А. Вреди

41. Жалбоподателят претендира 14 130 евро обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в резултат на това, че властите не се съобразяват с решението в негова полза. Той изтъква, че този пропуск му е причинил страдания и стрес.

42. Правителството не изразява становище по въпроса.

43. Съдът счита, че жалбоподателят сигурно е претърпял известно чувство на безсилие в резултат на продължителното неизпълнение на окончателното решение в негова полза. Следователно, Съдът му присъжда сумата от 700 евро плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени върху нея.

Б. Разходи и разноски

44. Жалбоподателят не търси възстановяване на каквито и да е разходи и разноски.

45. Съдът не вижда причина да му присъжда суми по тази точка по собствена инициатива.

В. Лихва за забава

46. Съдът счита за уместно лихвата за неизпълнение да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 6 §1 от Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол №1;
4. *Приема*,
 - (а) че държавата-ответник следва да плати на жалбоподателя, в рамките на три месеца, след като настоящото решение стане

окончателно по смисъла на чл. 44 § 2 от Конвенцията, 700 (седемстотин) евро обезщетение за неимуществени вреди, плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени;

(б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта;

5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 10 май 2007 г., в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пер Лоренцен
Председател